

Hannu Talvio

Sylvin sodat

Hannu Talvio

Sylvin sodat

romaani

© 2021 Hannu Talvio

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6072-7

... miten haaveilinkaan elämästä, jossa olisi päivien tuomaa väriä kuin räsymatossa, matonkuteina onnellista arkea, juhlia ja tapahtumia, tylsästä elämästä en haaveillut, enkä sellaista saanut, hyvässä ja pahassa unohtumattomia tapahtumia, synkissä ja iloisissa väreissä, kertyi menneeseen kymmeneen vuoteen kokonaisen ihmiselämän verran, kertyi jo liiankin kanssa, harmaakin elämä riittäisi, se olisi hyvää, matonkuteista viis, mutta tärkeintä on se, että elämäni räsymaton loimilangat pysyvät ehjinä, sinä pieni poika, sinun siskosi ja veljesi ja isäsi, meidän perhe, te olette minulle ne loimet, teidän kanssa ja teidän varaan on hyvä kutoa pitkän pitkää elämän räsymattoja, millään muulla ei ole merkitystä, ei suurilla seteleillä eikä omaisuuksilla, niillä mitkä tulivat ja menivät, no jo nyt sinulle maito maistuu, odota poikaseni, vaihdan sinulle toisen rinnan imettäväksi...

Sylvi, Naistenklinikalla Helsingissä kesäkuussa 1949

Kesä 1925, Mäntyharju

Kuuma kesäpäivä oli kääntymässä iltaan, kun talkooväki palasi heinäpellolta. Hevosen suhisevaan piereskelyyn, paarmoihin ja kärpäsiin tottunut Sylvi istui viimeisen heinäkuorman päällä. Hän oli siskojen ja veljien kanssa hyppinyt lasteja tiiviiksi sitä mukaa, kun miehet mättivät heinää korkeilta seipäiltä.

Miesten suunnatessa saunaan lapset juoksivat kilpaa heinälaaton. Pian seinien vieriheiniin syntyi sokkeloisia salakäytäviä, joissa he ryömivät nelinkontin pölyisinä ja ihot naarmuilla. Kikatus kuului lautojen raoista pihalle saakka. Leikki heinäladossa loppui vasta ruokakellon kilkattaessa talkooväkeä syömään.

Matilda-täti ja hänen miehensä Stefan olivat viettämässä kesää Sylvin kotona. Pienessä mökissä oli ahdasta, siksi vieraille sijattiin sängyt aittaan. Sen pimeydessä kaupunkilaiset olivat nukkuneet hyvin.

Aterian jälkeen Matilda ryysti kahvia tassilta sokeripala huulillaan ja katseli siskonsa lasten touhuja. Lapset istuivat pöydän toisessa päässä vilkkaasti jutellen. Heille oli tarjottu pullaa ja vadelmamehua jälkiruuaksi.

”Sinulla on Hilda asiat hyvin. Vaan meille ei lapsia ole siunaantunut, eikä varmaan enää tulekaan. Sen verran alkaa minulla jo ikää olla. Olisin niin halunnut oman katraan”, Matilda murehti.

”Tuossahan noita on, ota joku niistä teille Helsinkiin kasvatiksi”, Hilda tokaisi hymyillen.

Lapset katsoivat äitiään hämmästyneenä. Oliko äiti tosissaan?

Muut arkailivat tilannetta, mutta pikku Sylvian ilme kirkastui. Kuusivuotias tyttö nousi ja meni tädin viereen, katsoi tätä silmiin ja ilmoitti pontevasti:

”Minä lähden!”

Dunkerque, maanantaina 3. kesäkuuta 1940

Spitfire-hävittäjät kaartelivat taivaalla suojaamassa hietikolle kertyneitä joukkoja. Saksa oli ajanut britit ja niiden liittolaisten joukot ahtaalle. Merta ja rantaviivaa täplitti satojen alusten armada, joka oli purjehtinut kanaalin yli evakuoimaan saarroksiin jäänyttä neljänsadantuhannen sotilaan joukkoa. Oli menossa operaatio Dynamon kahdeksas päivä.

Nousuvesi palaili loivien maininkien saattelemana lähes neljäkymmentä metriä pitkän M/S Plymouth Traderin alle. Se oli suunniteltu kestäämään olosuhteet Pohjanmeren matalikkojen läheisyydessä, missä pohjan hiekkamuodostelmat alati vaihtivat paikkaa ja muuttivat muotoaan merivirtojen myllerryksessä. Pohjois-Englannissa, Sunderland S.B. Companyn telakalla numero 311, vuonna 1916 rakennetun laivan syväys oli vain vajaat kaksi ja puoli metriä.

Alukseen oli ahtautunut jo komppanian verran uupuneita sotilaita. Heitä kyhjötti vierä vieressä ruumassa, kannella ja komentosillan katolla. Miehet seurasivat apaattisina, kun reelingin yli yritti kiivetä vielä uusia tulijoita. Vesi huuhteli jo laivan ahterin vierellä seisovien miesten vyötäisiä. Kauempana upottavalla hiekalla mutkitteli loputon jono vuoroaan odottavia. Jostain kauempaa kuului tykkien jylä.

Kapteeni seiso perämiehen vieressä ruorin takana. Hän yritti turhaan näyttää käsimerkein, että alus oli jo täynnä. Viimeistä tulijaa vedettiin vielä kannelle, kun nousuvesi irrotti aluksen pohjakosketuksesta. Kapteeni antoi käskyn konehuoneeseen ja moottorit käynnistettiin.

M/S Plymouth Trader pujotteli odottavien alusten keskitse kohti avomerta. Hiljalleen se lisäsi vauhtia ja erkani rannikosta, jonka silhuetti näkyi kohta enää ohuena viivana. Spitfiret jatkoivat yhä partiointiaan taivaalla. Kapteeni teki merkinnän lokikirjaan onnistuneesta lastauksesta ja lisäsi loppuun vielä toivomuksen:

Tuokoot näinä päivinä tekemämme hyvät työt onnea ja hyvää karmaa tälle hienolle laivalle, sen tuleville miehistöille, päällystöille ja omistajille.

TALVISOTA

Puu-Vallila, torstaina 30. marraskuuta 1939

Setäraukka, ennen niin pulska mies, kuihtuu kuin pyy maailmanlopun edellä, Sylvi murehti. Hän oli juuri hakenut makuuhuoneesta puurolautasen, se oli lähes koskematon.

Sylvi lusikoi puurot posliinikulhoon ja vei sen peitettynä keittiön verannan viileyteen. Seuraavana päivänä hän tekisi taikinaa ja leipoi sämpylöitä, ehkä Stefan-setä söisi edes niitä. Sinkitty tiskivati pesupöydällä oli täynnä astioita, kuuma vesi odotti valmiina lieden vesisäiliössä.

Nuoren naisen puuhatessa keittiöaskareita alkoi kuulua nousevaa ja laskeva sireenin ujellusta, ääni tuli jostain Kallion paloaseman suunnalta.

”Voi ei, taas ilmahälytysharjoitus!” Sylvi huikkasi makuuhuoneen puolelle. ”Alan olla jo kypsä niihin!”

Setä ei vastannut. Sydäntauti oli vienyt seitsemättä kymmentä käyvän miehen voimat ja pari vuotta aiemmin tapahtunut puolison kuolema elämänhalun.

Sylvi vilkaisi verkkaisesti raksuttavaa seinäkelloa, se näytti varttia yli yhdeksää. Oli taas aika korjata päivittäinen parin minuutin jätätys. Hän veti painavat kävynmuotoiset puntit ylös ja siirsi minuuttiviisarin kohdalleen. Sylvi piti siitä, että jotkut asiat arjessa toistuivat aina samanlaisina. Kellotaulun yläosassa kiilsi värikäs siirtokuva vuorten ympäröimästä jokimaisemasta siipirasaluksineen. Setä oli joskus arvellut, että maisema voisi olla Rein-joelta.

Kun sireenin ulvonta vain jatkui, Sylvi kiirehti sedän luokse makuuhuoneeseen. Tämä oli noussut istumaan sänkynsä reunalle ja tiiraili otsa kurtussa valkoisten pitsiverhojen vä-

listä marraskuisen aamun harmaata taivasta. Samassa alkoi kuulua lentokoneiden jyrinää ja kohta jysähdyksiä jossain kauempana. Voimistuvat äänet kuuluivat sisälle selvinä ja pahaenteisinä.

”Tätä se minun uneni tiesi, nyt ne pahuksen bolsevikit pommittavat Helsingin maan tasalle. Tämä ei ole mikään harjoitus”, setä kähisi ja hengitti raskaasti. ”Kuule Sylvi, nyt sinä lähdet, pakkaa matkalaukkusi vähän sassiin. Vanhempiesi kotona Mäntyharjulla olet turvassa. Jos kiirehdit, ehdit linja-autolle jo iltapäivällä.”

”Ja jättäisin sinut yksin sairaana petiin?” Sylvi päivitteli. ”Ei tule kuuloonkaan!” Hän suoristi vähän yli puolitoistametrinen vartensa ja asetti nyrkkiin puristetut kädet päättäväisesti lantioille. ”Minä pidän sinusta huolta kuten kesällä lupasin. Yliopisto on suljettu eikä minulla ole mitään muutakaan tekemistä. Maalle en lähde!”

”Usko nyt tyttö hyvä. Sinä olet vasta kahdenkymmenen ja sinulla on elämä edessä! Mutta minä joudan pois, Matilda jo odottaa minua tuolla puolen. Kohta minä kuolen joka tapauksessa.”

”Johan minä sanoin. Minä jään tänne sinun kanssasi. Sitä paitsi en ole vielä laatinut sitä pyytämääsi testamenttia.”

”Sinä olet niin omapäinen Sylvi. Muistatko vielä sen, kun kuusivuotiaana päätit lähteä meille kasvattitytöksi? Siitä on jo viisitoista vuotta.”

”Aina sinä setä kerrot tuota samaa. Miten voisin olla muistamatta, kun kerran viikossa siitä kerrot. Täti kysyi äidiltä, kai vähän leikillään, että joutaisiko joku siskon lapsista hänelle kasvatiksi. Minä pomppasin reippaasti pystyyn heti ja sanoin, että minä lähden. Ja sitten te sovitte asiat siltä

istumalta. Vaan yhtään en ole katunut, olen teille ikuisesti kiitollinen tänne tulostani.”

Jysähdykset loppuivat, lentokoneiden äänet olivat hiljenneet. Paloautojen ja ambulanssien sireenien ulvonta oli tullut tilalle.

Setä ei antanut periksi. Hän vaati vaatimistaan, että Sylvin on lähdettävä. Kuin korvansa sulkien nuori nainen touhusi talon askareita, toi tullessaan ja vei mennessään, välillä lisäsi puita talon uuneihin. Hän huomasi, että keittiön halkolaatikko oli lähes tyhjä, seuraavaksi yöksi klapeja ei enää riittäisi.

Sylvi koppasi pärekorin, meni takaovesta ulos ja jäi seisomaan portaiden juurelle. Hän katsoi niska kenossa taivaalle ja kuulosteli jännittyneenä mahdollisia lentokoneiden ääniä, mutta kuuli vain hälytysajoneuvot. Hän käveli hitaasti lumetoman pihan yli puuvajalle ja nuuhki ilmaa. Leviäisikö räjähdyksistä jotain hajua, miltä ruuti tuoksui? Sieraimiin tuli kuitenkin vain tuttua Puu-Vallilan talojen lämmityssavujen ja OTK:n kahvipaahtimon tuoksujen sekoitusta.

Pommitukset jatkuivat taas jonkun ajan kuluttua. Sylvi oli jo ehtinyt takaisin sisälle tehtyään kolme klapinhakumatkaa.

”Nuo kumahdukset kuuluvat Pasilasta”, setä arveli. ”Lähele osuivat.”

”Miksi ihmeessä ne kaupunkia pommittavat, siviilejä?”

”Semmoisia ne ryssät ovat, eivät ne ketään säästä. Eivät säästäneet Isovihan aikaankaan.”

Aika kului ja tilanne vaikutti rauhoittuvan, vaara ohi -merkkiä ei kuitenkaan kuulunut. Sylvi tiskasi astiat ja siisti keittiön. Tekeminen rauhoitti hetkeksi, mutta sitten mielen täytti taas huoli sedästä. Mitä hän voi tehdä? Talo on turvaton. Mutta sirpalesuojaankin on matkaa, pommikoneet ovat jo päällä en-

Millaista oli yrittäjän elämä sodan aikana?

Sylvin sodat romaanissa kerrotaan tarina Sylvin ja Erikin elämästä 40-luvulla. Tuore aviovaimo saa yksin hoitaakseen perheyriksen, kun Erik joutuu rintamalle kaksi viikkoa häiden jälkeen. Kaksosia odottava Sylvi sinnittelee elintarvikepulan ja pommitusten keskellä Munkkiniemessä. Kodin lähellä kartanon vanhassa pajassa valmistetut autojen puukaasuttimet käyvät kaupaksi, rahaa tulee ovista ja ikkunoista. Erik palaa rintamalta. Verottaja tyhjentää tilit tämän tästä ja setelien leikkaus rokottaa lisää. Sota loppuu, mutta venäläisten rauhantahtoon ei luoteta. Englannista Sylvi ja Erik ostavat laivan, jolla pääsisi turvaan Neuvostoliiton hyökätessä.

**Talvion aiemmat romaanit
Kolme sadonkorjaajaa (Myllylahti 2015) ja
Ten-goku (BoD 2020)**